

สัมพันธภาพไทย-จีนระหว่าง พ.ศ. 2557-2566: สำรวจจากสื่อออนไลน์

กัญญณัฐา อิทินิตวุฒิ¹

วันที่รับบทความ: 6 กรกฎาคม 2567

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 6 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 9 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2566 ตรงกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยมุ่งสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์เป็นหลัก เนื่องจากสื่อออนไลน์ปัจจุบันเป็นที่นิยมในหมู่เยาวชน บทความนี้ศึกษาเงื่อนไขเบื้องต้นในการพัฒนาความสัมพันธ์ไทยจีน โดยพยายามหาเหตุผลเบื้องต้นในการที่ไทยและจีนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในช่วงเวลานี้ พิจารณาจากเหตุการณ์ของไทยและ จีน โดยแบ่งเป็นการสังเกตงานด้านการต่างประเทศของไทย ในช่วงดังกล่าว ที่ว่าไม่ได้เน้นงานด้านต่างประเทศหรือไม่โดดเด่นเรื่องต่างประเทศ โดยผู้เขียน เห็นว่าการที่ไทยพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนก็ถือว่าเป็นงานด้านการต่างประเทศของไทยเช่นกัน และเป็นประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากไทยได้ขยายมิตรและจีนได้ขยายโครงการ BRI (Belt and Road Initiative) ซึ่งเป็นโครงการใหญ่ของจีนที่ต้องการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจ และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยนำเอาแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) มาอธิบายในเบื้องต้น ให้พอเห็นภาพ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, ความสัมพันธ์ไทย-จีน, ขั้วริเริ่มแถบเส้นทาง, นโยบายต่างประเทศไทย, การเมืองระหว่างประเทศ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมล: kanyanatttha.i@cmu.ac.th

The Relationship between Thailand and China 2014-2023: Online Media Survey

Kanyanattha Ittinitiwut²

Received: 6 July 2024

Revised: 6 October 2024

Accepted: 9 October 2024

Abstract

This academic article was conducted to study the relationship between Thailand and the People's Republic of China (PRC) between 2014 and 2023 in the time of the government of General Prayut Chan-o-cha. The study was mainly based on the data from online media since this type of media was popular among the youth. This study focused on the basic conditions in order to find out the reasons for a better relationship between Thailand and the PRC through observations from several situations in Thailand and in the PRC. Although Thailand's foreign affairs during 2014-2023 were seen as a low-profile manner, from my point of view, such effort in making a friendly relationship with a superpower like the PRC was deemed as another foreign affair of Thailand. This better relationship is the win-win situation for both countries. Thailand also gains a great power of relationship and the PRC earns an accomplishment in the project of Belt and Road Initiative (BRI), a mega project of the PRC with aims to expand the economic power and build cooperations among countries around the world. In this article, the basic concept of National Interests has been deployed to preliminarily explain the cordial relationship of these two nations.

Keywords: International Relations, Thai-China Relationship, BRI, Thai Foreign Policy, Politics

² Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. E-mail: kanyanattha.i@cmu.ac.th

1. บทนำ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่หาข้อมูลจากสื่อออนไลน์เป็นหลัก เนื่องจากปัจจุบันวิธีการสืบค้นจากสื่อออนไลน์เป็นที่นิยมในหมู่เยาวชนอย่างกว้างขวาง เช่น นักศึกษาในชั้นที่ผู้เขียนดูแลปัจจุบันสืบค้นจากสื่อออนไลน์มากกว่าการใช้สิ่งพิมพ์มาก จึงพยายามเขียนบทความวิชาการโดยสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์เป็นหลักเพื่อเป็นประสบการณ์ในการแนะนำเรื่องการเขียนงานวิชาการแก่นักศึกษาต่อไป โดยบทความนี้เป็นบทสำรวจก่อนการท้าววิจัย บทความนี้จะกล่าวถึงประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงปี พ.ศ. 2557-2566 (ค.ศ. 2014-2023) บทความนี้มุ่งหวังจะเข้าใจลักษณะการเข้าถึงข้อมูลทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยใช้สื่อออนไลน์ และมุ่งสำรวจข้อมูลเรื่องความเป็นมิตรไทยจีนในช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อให้ได้มีการศึกษาเรื่องนี้ต่อไปในอนาคต โดยจะแบ่งพื้นที่ในบทความนี้ออกเป็น 4 ส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงการต่างประเทศมุกกว้างๆ ในยุคเก่าปีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา คือช่วงระหว่าง พ.ศ. 2557-2566 (ค.ศ. 2014-2023) (รัฐบาลไทย, 2562) ในช่วงเวลานี้การต่างประเทศหรือนโยบายต่างประเทศของไทยถูกมองว่าอยู่ในลักษณะที่ไม่มั่นคงนโยบายต่างประเทศที่โดดเด่นแต่เมื่อสำรวจพบว่าสิ่งที่โดดเด่นคือการเพิ่มระดับมิตรภาพไทย-จีน ซึ่งตั้งแต่หลังยุคสงครามเย็นที่เคยเป็นเหมือนฝ่ายตรงกันข้ามได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนในยุครัฐบาลนี้ ในส่วนที่สองจะกล่าวถึงโครงการใหญ่ของจีนคือ โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) และการแผ่ขยายอำนาจของจีนผ่านหลักการของนโยบาย BRI ซึ่งทำให้ประเทศจีนถูกมองว่าเป็นมหาอำนาจที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและอาจรวมถึงทางด้านความมั่นคงด้วย ส่วนที่สามของบทความกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคเก่าปีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา บทความนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ที่มองเห็นได้ชัดเจนจากการสืบค้นจากสื่อออนไลน์โดยมุมมองของผู้เขียน อย่างเช่นที่เห็นในข่าวเป็นต้น และส่วนที่สี่จะเป็นส่วนสรุป ซึ่งจะใช้แนวคิดเบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่าง ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ในการวิเคราะห์เบื้องต้นว่าช่วงเวลาที่ยกมาศึกษาไทยส่งเสริมความสัมพันธ์โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติหรือไม่

2. การต่างประเทศของไทยใน พ.ศ. 2557-2566

ในช่วงเวลากว่าเก้าปีภายใต้รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นโยบายต่างประเทศและการดำเนินการทางการทูตของไทยถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่อง โดยถูกมองว่า ไม่ปรากฏกิจกรรมทางการทูตที่โดดเด่นของไทยในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(Ankersen, 2023) ทั้งนี้ จะสังเกตได้จากการที่ประเทศไทยในช่วงหลังจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 มีงานด้านการต่างประเทศที่มีลักษณะเชิงรุกน้อยมาก การดำเนินการด้านการต่างประเทศเน้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลเป็นสำคัญ คือ การเสริมสร้างสถานะ ความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ให้ไทยมีภาพลักษณ์ในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และใช้เครื่องมือทางการทูต เช่น การทูตวัฒนธรรม หรือการขยายเครือข่ายในการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ในประเทศไทย เป็นต้น ผิดกับนโยบายการต่างประเทศของไทยในอดีต ไม่ว่าจะเป็น Constructive Engagement³ ที่กล่าวถึงการสานสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยเน้นการร่วมมือ และหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงประเด็นปัญหาที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนของเพื่อนบ้าน หรือ Flexible engagement⁴ ในสมัยของสุรินทร์ พิศสุวรรณ ซึ่งต้องการส่งเสริมประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในอาเซียน เป็นต้น (The Intelligence, 2564) จากการสังเกตคำแถลงนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในปี พ.ศ. 2557 พบว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับการต่างประเทศนั้นให้ความสำคัญไปที่การตั้งรับกับสถานการณ์ต่างๆ ให้ความสำคัญกับความมั่นคงภายในของรัฐเป็นหลัก (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557) ยิ่งไปกว่านั้น ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ปี พ.ศ. 2562 ในส่วนของนโยบายเร่งด่วน 12 ข้อ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) จะเห็นว่าให้ความสำคัญกับนโยบายต่างประเทศเชิงรุกน้อย ไม่ว่าจะเป็นท่าทีต่อวิกฤตการณ์ในเมียนมา ที่ดูเหมือนไทยเพิกเฉยต่อปัญหาด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการใช้กำลังทางทหารต่อประชาชนในเมียนมา หรือการวางตัวของไทยต่อกรณีสงครามที่เกิดขึ้นระหว่างรัสเซียกับยูเครน หรือการแสดงความเห็นต่อสถานการณ์ในฉนวนกาซ่า รวมไปถึงการลดบทบาทโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจในเวทีอาเซียน (THE STANDARD, 2565)

ตั้งแต่มีการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเมื่อปี พ.ศ. 2557 นั้น ประเด็นเรื่องการเมืองภายในก็กลายเป็นเรื่องที่ถูกจับตามองอย่างกว้างขวาง บรรดาประเทศต่างๆ ที่เป็นมิตรกับไทย เช่น สหรัฐอเมริกาซึ่งเห็นว่าแม่ไทยจะประสบวิกฤตทางการเมือง แต่ก็ไม่ได้สร้างความชอบธรรมให้กับคณะรัฐประหาร และเรียกร้อง

³ รัฐบาลไทย ในสมัยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ศ. 2539-2540) ได้ดำเนินนโยบาย Constructive Engagement ต่อเมียนมา โดยจะไม่มีการแทรกแซงกิจการภายใน เนื่องจากปัจจัยทางทางการเมืองยังคงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดนโยบายต่อเมียนมา

⁴ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย(2) (พ.ศ. 2540-2543) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายนโยบายความสัมพันธ์อย่างยืดหยุ่น ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนควรหารือประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบกับประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน

ให้มีการจัดตั้งรัฐบาลแบบประชาธิปไตยในทันที รวมถึงให้คณะรัฐประหารเคารพหลักการประชาธิปไตย (U.S. Department of State, 2014) รวมทั้งสหประชาชาติซึ่งหมายถึงองค์การระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลก ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการรัฐประหารครั้งนี้ของไทยโดยเน้นย้ำให้เคารพหลักสิทธิมนุษยชน (The United Nations, 2014) เนื่องจากประเทศไทยประกาศมาโดยตลอดว่าปกครองในระบอบ “ประชาธิปไตย” ซึ่งขัดกับการขึ้นมาสู่อำนาจของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งไม่ได้ผ่านทางวิถีประชาธิปไตยแต่เป็นการรัฐประหาร นำไปสู่การเกิดความไม่ยอมรับในสังคมระหว่างประเทศขึ้น ตัวอย่างเช่น การที่สหรัฐอเมริกา และชาติยุโรปยังไม่มีกำหนดการเยือนของนายกรัฐมนตรีหลังการรัฐประหาร (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2565) ในทางตรงข้าม รัฐบาลไทยได้รับความยอมรับจากจีน โดยหลังจากการรัฐประหาร รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของจีนได้พบปะหารือกับรัฐบาลไทยในขณะนั้น (รัฐบาลไทย, 2557) ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในประเทศ และทำให้การขึ้นมามีตำแหน่งของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้รับความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย

หลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 แม้ว่าหลายประเทศไม่ยอมรับรัฐบาลทหาร แต่มีประเทศหนึ่งซึ่งให้การต้อนรับรัฐบาลใหม่ของไทยในขณะนั้นซึ่งคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2557) ประเทศจีนเป็นมหาอำนาจของทั้งในทางขนาดพื้นที่ ประชากร และการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด การที่จีนต้อนรับรัฐบาลไทยแม้ว่าจะมีประเด็นเรื่องการขึ้นมามีอำนาจหรือลักษณะของการขึ้นมามีอำนาจนั้น สร้างความประทับใจให้กับรัฐบาลไทยในขณะนั้น (Busbarat, 2024) ในขณะที่สหรัฐอเมริกา มิตรของไทยตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองและเป็นมหามิตรเรื่อยมา “ไม่ได้” ให้การต้อนรับรัฐบาลทหารในขณะนั้นอย่างสมเกียรติ การที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับรัฐบาลไทยในขณะนั้น ทำให้รัฐบาลไทยมองจีนเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น อีกทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่ทำให้ประชาชนจีนมีกำลังในการซื้อสินค้าสูงขึ้น ยิ่งทำให้การเปิดความสัมพันธ์กับประเทศจีนหรือการขยายขอบเขตความสัมพันธ์นั้นกลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับรัฐบาลไทย (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2557) เรื่องนี้ในที่สุดแล้วทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยจีนได้พัฒนาขึ้น และสิ่งที่น่าจะเป็นแรงผลักดันให้จีนสานสัมพันธ์กับทุกประเทศรวมถึงไทยด้วยคือการที่จีนต้องการส่งเสริมและพัฒนาความสำเร็จของโครงการที่จีนริเริ่มคือ โครงการ BRI โครงการดังกล่าวทำให้จีนยิ่งใหญ่อขึ้นในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างโดดเด่นเทียบเคียงกับประเทศสหรัฐอเมริกา (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2567)

รัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เพื่อล้มรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยหัวหน้าคณะรัฐประหาร

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยถือเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ของไทย โดยมีนายดอน ปรมดีวินัย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศช่วง 19 สิงหาคม พ.ศ. 2558 – 1 กันยายน พ.ศ. 2566 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) ในคำแถลงนโยบายในสมัยแรก เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2557 มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงและการต่างประเทศที่สำคัญไปกับการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการชายแดน 2) การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ 3) การสร้างความมั่นคงทางทะเล 4) การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 5) การเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน โดยเน้นความร่วมมือเพื่อป้องกัน แก้ไข ข้อพิพาทต่างๆ ทั้งทางพหุภาคีและทวิภาคี การส่งเสริมศักยภาพกองทัพ และการคุ้มครองคนไทยในต่างแดน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557) ต่อมา พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในวันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 โดยนโยบายต่างประเทศจะอยู่ในนโยบายหลักหมวดที่ 2 การสร้างความมั่นคงและความปลอดภัย และความสงบสุขของประเทศ และหมวดที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก แต่กระนั้นกลับไม่ได้อยู่ในนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่องที่รัฐบาลให้ความสำคัญ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไม่ได้เน้นการทำงานด้านการต่างประเทศมากเท่าที่ควร

ตัวอย่างการดำเนินนโยบายต่างประเทศในสมัยรัฐบาลนี้ที่หลายฝ่ายรวมทั้งผู้เขียนเอง คิดว่าอาจจะไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้อง เช่น ท่าทีและแนวทางการทูตของประเทศไทยต่อวิกฤติในเมียนมา (จุฑามณี สามัคคีนิษฐ์, 2566) ซึ่งถูกมองว่าไทยเอียงไปทางรัฐบาลทหารเมียนมา กรณีนี้นายดอน ปรมดีวินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้ให้สัมภาษณ์ในวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2566 กับสำนักข่าวไทยพีบีเอส (ไทยพีบีเอส, 2566) ซึ่งสามารถสรุปใจความโดยย่อได้ว่า การที่ไทยได้มีความพยายามใช้ความสัมพันธ์ที่มีต่อเมียนมา เข้าเจรจาเพื่อให้รัฐบาลทหารของเมียนมาเร่งแก้วิกฤตการณ์โดยเร็วขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวถ้าลุกลามจะกระทบกับไทยในทางที่ทำให้ไทยเสียผลประโยชน์แห่งชาติ ทำให้ไทยต้องเร่งเจรจา ซึ่งต่อมาถูกมองว่าทำให้เกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติตามฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียน (ASEAN's five-point consensus)⁵ (พลิชฐ์ คงคุณากรกุล, 2564) อย่างไรก็ตาม

⁵ ฉันทมติ 5 ข้อ มีเนื้อหาดังนี้ 1) จะต้องยุติความรุนแรงในเมียนมาโดยทันที 2) การเจรจาที่สร้างสรรค์ระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะเริ่มต้นขึ้น 3) ทูตพิเศษของประธานอาเซียนจะอำนวยความสะดวกเป็นสื่อกลางของกระบวนการเจรจาด้วยความช่วยเหลือของเลขาธิการอาเซียน 4) อาเซียนจะให้ความช่วยเหลือ

ไม่ปรากฏฝ่ายที่เห็นด้วยกับการเจรจาแบบไม่เป็นทางการของไทยเนื่องจากการกระทำเช่นนี้อาจจะเป็นการเข้าข้างรัฐบาลทหารของเมียนมาและไม่ได้ทำให้สถานการณ์ดีขึ้นแต่อย่างใด (ปีปิชัย, 2562)

ตั้งแต่การยึดอำนาจจนถึงปี พ.ศ. 2566 รวมทั้งหมดเป็นเวลากว่าเก้าปีนั้น งานด้านการต่างประเทศในรัฐบาลนี้ไม่มีความโดดเด่น หรือรัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องการต่างประเทศเท่ากับยุคอื่นๆ ที่ผ่านมา การประชาสัมพันธ์ในเรื่องการต่างประเทศของไทยไม่ปรากฏมากเท่าที่ควร ผู้เขียน นักศึกษาในความดูแลของผู้เขียน และนักวิชาการในด้านการต่างประเทศ เช่น ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข (THE STANDARD, 2565) ต่างก็มองว่ายุคที่ผ่านมาเป็นยุคที่ไม่มีความกระตือรือร้นทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ⁶ เมื่อเทียบกับในอดีตที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านการต่างประเทศและนโยบายต่างประเทศมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนแล้ว การพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-จีน จีนเป็นประเทศที่ไทยระแวงระวังมากในช่วงสงครามเย็น ถึงแม้ว่าจะมีการขึ้นลงของความสัมพันธ์ไทย-จีนในบางช่วงระหว่างสงครามเย็น แต่ในภาพรวมจีนยืนฝ่ายที่ปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ และไทยยืนอยู่ฝั่งประชาธิปไตยเสมอตลอดช่วงสงครามเย็น หลังสงครามเย็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจพุ่งสูง จีนกับไทยเป็นคู่ค้าที่มูลค่าการค้าที่สูงขึ้น ประเทศไทยมีเกียรติภูมิในระดับที่น่าพอใจในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทว่าในยุคที่ศึกษานี้ ประเด็นเรื่องการเยือนของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา และท่าทีตอบรับของมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่าจีนให้การต้อนรับรัฐบาลนี้อย่างสมเกียรติกว่าสหรัฐอเมริกา แม้ว่างานด้านการต่างประเทศของไทยในยุคนี้ไม่มีความโดดเด่นในสายตาของหลายฝ่าย แต่ผู้เขียนกลับมองว่าการเจริญสัมพันธ์มิตรกับจีนนั้นเป็นเรื่องโดดเด่นและเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการสรรหาผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุน และ ในทางความมั่นคงระหว่างประเทศ เรื่องนี้น่าจะไม่ใช่การริเริ่มจากไทยฝ่ายเดียว แรงผลักดันที่สำคัญจากทางฝ่ายจีนคือการที่จีนมีโครงการ BRI ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงการที่จีนให้ความสำคัญที่สุดโครงการหนึ่ง การสานสัมพันธ์กับไทยอาจจะสืบเนื่องมาจากการพยายามทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จด้วย

ด้านมนุษยธรรมผ่านทางศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมด้านการจัดการภัยพิบัติ และ 5) ทูตและคณะผู้แทนพิเศษจะเดินทางไปเยือนเมียนมาเพื่อพบปะกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

⁶ ความเข้าใจของผู้เขียนรวมกับนักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบกัน

3. การเติบโตและการขยายตัวครั้งใหญ่ของจีนโดยผ่านโครงการ BRI

โครงการ BRI (Belt and Road Initiative) นั้น เป็นโครงการที่มีความริเริ่มมาจากผู้นำคนปัจจุบันของจีนคือ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งได้บรรจุโครงการ BRI นี้เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาแห่งชาติของจีน ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงโดยสรุปดังนี้

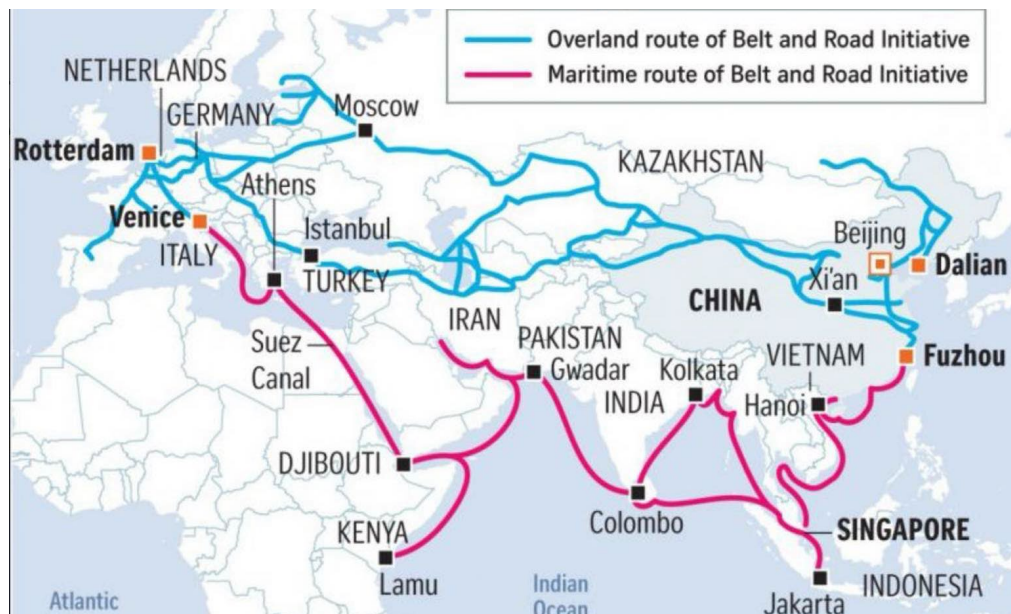
โครงการ BRI มีชื่อเดิมคือ “One Belt, One Road” (OBOR) มาจาก 一带一路 (Yi Dai, Yi Lu) ในภาษาจีนกลาง มีความหมายคือ ขั้วริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 (The 21st Century Silk Road) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทั่วโลกที่รัฐบาลจีนเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในเกือบ 70 ประเทศ (Barmé, 2013) ซึ่ง Belt หมายถึง Silk Road Economic Belt ซึ่งประธานาธิบดี จิ้นผิงเยือนครั้งแรกในระหว่างการเยือนเพื่อนบ้านในเอเชียกลางเมื่อ พ.ศ. 2556 ซึ่งจะเน้นไปที่การสร้างถนนและทางรถไฟจากจีนมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก ส่วน Road หมายถึง Maritime Silk Road ซึ่งประธานาธิบดี จิ้นผิงกล่าวถึงเมื่อตุลาคม พ.ศ. 2556 ช่วงระหว่างเยือนอินโดนีเซีย โดยเส้นทางทางทะเลนี้จะมุ่งจากจีนลงใต้แล้วเข้าสู่ทิศตะวันตกเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าใน 3 ทวีป (สุมาลี สุขดานนท์, 2562) การผลักดันเส้นทางเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของจีนในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมนโยบาย “ความฝันของจีน” (The National Chinese Dream) หรือ 中國夢 (Zhong Guo Meng) ซึ่งประธานาธิบดี จิ้นผิงเป็นผู้ริเริ่มในปี พ.ศ. 2555 เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศในทุกด้านเพื่ก้าวขึ้นสู่การเป็นจีนใหม่ที่ยิ่งใหญ่ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการ BRI ในปี พ.ศ. 2559 (Belt and Road Portal, 2024) มีการขยายโครงการและเปิดเส้นทางทั้งทางบกและทางทะเลเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่เชื่อมโยงเอเชียกับยุโรปผ่านเอเชียกลางแล้ว BRI ยังเป็นโครงการที่เชื่อมโยงสองทวีปโดยผ่านการเชื่อมโยงอีก 5 ด้าน คือ ทางกายภาพ การค้า ดิจิทัล การเงิน และวัฒนธรรม ซึ่งรัฐบาลได้มีการจัดตั้ง Silk Road Fund โดยมีการก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) เพื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าว ในการรายงานของปรีดี บุญซื่อ (2566) เขียนถึงเรื่องนี้ว่า “สถาบันการเงินจีนให้การสนับสนุนทางการเงินมูลค่า 440 พันล้านดอลลาร์ แก่โครงการ BRI ตลาดทุนจีนยังให้การสนับสนุนด้านหลักทรัพย์มากกว่า 500 พันล้านหยวน แก่วิสายกิจต่างๆ บรรดาประเทศหุ้นส่วน BRI และบริษัทต่างๆ ออกตราสารหนี้แพนด้า (Panda Bonds) เป็นเงิน 65 พันล้านหยวน” คาดว่าธนาคารนี้จะเป็คู่แข่งกับธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ Asian Development Bank (ADB) ที่ริเริ่มโดยญี่ปุ่น ทั้งนี้ ตั้งแต่ริเริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2556-2566 จะเห็นถึงการขยายตัวของโครงการที่กว้างขวางมากขึ้นทั่วโลก (Ji & Rana, 2024)

ในปัจจุบัน โครงการ BRI นี้มีสองเส้นทางหลัก ประกอบด้วยเส้นทางบกและทางทะเล มีประเทศเข้าร่วมโครงการกว่า 147 ประเทศ โดยมีประเทศแถบแอฟริกาและซามารา 43 ประเทศ ยุโรปและเอเชียกลาง 35 ประเทศ เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก 25 ประเทศ ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน 20 ประเทศ ตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ 18 ประเทศ และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 6 ประเทศ (Belt and Road Portal, 2024) ซึ่งมีประเทศไทย รวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ เส้นทางบกจะแบ่งเป็น 6 สายหลัก ได้แก่

- (1) สะพานเศรษฐกิจยูเรเชียใหม่ New Eurasian Land Bridge Economic Corridor (NELBEC) ที่มุ่งจากจีนไปยังทวีปยุโรป
- (2) ระเบียงเศรษฐกิจที่เริ่มจากจีนมุ่งไปมองโกเลียและรัสเซีย China – Mongolia – Russia Economic Corridor (CMREC)
- (3) ระเบียงเศรษฐกิจจีนไปเอเชียกลางและเอเชียตะวันตก China – Central Asia – West Asia Economic Corridor (CCWAEC)
- (4) ระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน China – Indochina Peninsula Economic Corridor (CICPEC) ซึ่งมีความต้องการสร้างถนนจากจีนมุ่งลงสู่ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านทางลาว เมียนมา และไทย ลงไปที่มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์
- (5) ระเบียงเศรษฐกิจเชื่อมระหว่างบังกลาเทศและจีนแล้วมุ่งไปยังอินเดียแล้วต่อไปยัง เมียนมา Bangladesh – China – India – Myanmar Economic Corridor (BCIMEC)
- (6) ระเบียงเศรษฐกิจจีนมุ่งไปยังปากีสถาน China – Pakistan Economic Corridor (CPEC)

ในขณะเดียวกัน เส้นทางทางทะเลเป็นการสร้างท่าเรือขนส่งสินค้าที่ครอบคลุม เชื่อมโยงจีนกับทะเลจีนใต้ มหาสมุทรอินเดีย อ่าวเปอร์เซีย และทะเลแดง โดยท่าเรือสินค้า ที่เชื่อมกันเป็นระเบียงเศรษฐกิจชายฝั่งทะเล ซึ่งระเบียงเศรษฐกิจนอกจากจะมุ่งสร้างโครงสร้าง พื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การขนส่ง เช่นการสร้างถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ ท่อส่งน้ำมัน ยังมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการค้าการขนส่งอย่างเป็นรูปธรรมเช่นการสร้างโกดัง เก็บสินค้าขนาดใหญ่ การสร้างที่พักของลูกเรือ และอื่นๆ อีกมากเพื่อรองรับระเบียงเศรษฐกิจ ของจีน (สมาลี สุขตานนท์, 2562ก)

แผนภาพที่ 1 เส้นทางของโครงการ BRI ในปี พ.ศ. 2559

ที่มา: Legacy IAS Academy (2020)

หมายเหตุ: เส้นสีฟ้า คือ เส้นทางบก และเส้นสีแดง คือ เส้นทางทางทะเล

โครงการ BRI นั้นเปิดโอกาสให้จีนได้ขยายเส้นทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันการขยายตัวของเศรษฐกิจจีนและเส้นทางสินค้าที่เคลื่อนย้ายไปมาระหว่างประเทศจำเป็นต้องถูกสนับสนุนด้วยความเข้มแข็งในทุกด้านของจีน ดังนั้น จีนจึงพยายามพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อให้โครงการ BRI มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง จีนนำเศรษฐกิจมาเป็นผลประโยชน์ร่วมกันกับรัฐที่ร่วมมือในโครงการ BRI ทำให้การขยายตัวของโครงการมีความคล่องตัวเนื่องจากการที่ได้รับผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายลดความคลั่งไคล้ระหว่างชาติที่เป็นมหาอำนาจอย่างจีนกับชาติอื่นๆ ที่เล็กกว่า

ปัจจุบันภายใต้การขยายตัวของจีนผ่านโครงการ BRI นั้น จีนได้มีการตั้งฐานทัพนอกประเทศเพียงแห่งเดียวเท่านั้นคือที่จิบูตี (Djibouti)⁷ จิบูตีเป็นประเทศที่มีฐานทัพของนานาประเทศด้วยกัน ทั้งของสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อิตาลี และญี่ปุ่น นอกจากนี้ จิบูตีอยู่ใกล้กับคลองสุเอซ ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในโลก (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) เป็นเส้นทางสำคัญที่เปิดเข้าสู่ประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออก

⁷ สาธารณรัฐจิบูตีมีที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของแอฟริกา (Horn of Africa) เชื่อมระหว่างอ่าวเอเดนกับทะเลแดง

อีกทั้งยังอยู่ไม่ห่างจากตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งถ้ามองไปในแผนยุทธศาสตร์ BRI ในเส้นทางการเชื่อมโยงทางทะเลจะพบว่าถ้าจีนขยายอิทธิพลในภูมิภาคนี้ได้ ก็จะทำให้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งด้านการค้าและความมั่นคง ด้วยการเชื่อมโยงการค้าไปยังประเทศในแอฟริกาตะวันออกและตะวันออกกลาง (Indo-Pacific Defense Forum, 2562, 2564)

การเจริญสัมพันธ์ไมตรีโดยผ่านโครงการ BRI ทั้งการให้ความช่วยเหลือ การก่อสร้างทางขนส่งสินค้า ล้วนแต่เป็นไปในทางที่ประโยชน์แบบ Win-Win ก็คือผู้ให้ก็ได้ ผู้รับก็ได้ ผู้แลกเปลี่ยนก็ได้ ดังนั้น อำนาจของจีนจึงขยายออกไปอย่างไร้ขอบเขต เส้นทางสายไหมของจีนในประวัติศาสตร์ได้ถูกนำมาพูดถึงและเป็นบริบทของการสร้างความยิ่งใหญ่ของโครงการ BRI โครงการนี้เปิดโอกาสให้จีนได้ขยายความสัมพันธ์กับประเทศในตะวันออกกลางกับประเทศในแอฟริกา ซึ่งประเทศไทยเราไม่เคยได้ขยายความสัมพันธ์ชนิดนี้ไปในที่อื่นได้เลย เนื่องจากขนาดประชากร ความมั่นคง ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรของไทยนั้นมีจำกัด จึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถที่จะอยู่ในตำแหน่งมหาอำนาจได้ตลอดระยะเวลาของประวัติศาสตร์ โครงการ BRI ของจีนผลักดันให้จีนเปิดความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงไทยด้วยการที่ประเทศไทยมีทางออกทะเลสองด้านย่อมส่งเสริมต่อการขนส่งสินค้าและส่งผลต่อการขยายตัวของโครงการ BRI ทั้งนี้ ยังไม่นับการขยายความร่วมมือทางด้านอื่นที่จะตามมาเช่น ความมั่นคง เป็นต้น

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยและจีน พ.ศ. 2557-2566

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสิ่งที่เห็นในความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในช่วงเก้าปีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แหล่งที่มาส่วนใหญ่ของข้อมูลในหัวข้อนี้นี้มาจากการสืบค้นจากสื่อออนไลน์ ผู้เขียนพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนในช่วงต้นของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นไปในทางบวก แตกต่างจากความสัมพันธ์กับพันธมิตรเก่าอย่างสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศยุโรปที่มีท่าทีในทางลบต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จากเหตุการณ์หลังจากที่มีการเข้ายึดอำนาจของคสช. เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จีนเป็นประเทศแรกๆ ที่ให้การต้อนรับรัฐบาลนี้ และเหตุการณ์ที่แสดงการตอบรับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในเชิงบวกอีกหลายเหตุการณ์ เช่น ตัวแทนฝ่ายรัฐบาลจีนเข้าพบและสร้างความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งแสดงความจริงใจในการร่วมงานกับรัฐบาลไทย ในขณะนั้น การเดินทางของตัวแทนฝ่ายไทยได้แก่ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศของไทยพร้อมคณะ ไปเข้าประชุมหารือยุทธศาสตร์ไทย-จีน ร่วมกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

การต่างประเทศของจีนในกรุงปักกิ่งระหว่างวันที่ 11-12 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2558) ได้ข้อสรุปว่าจีนจะสนับสนุนรัฐบาลชุดนี้และให้ความร่วมมือในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มที่ ท่าทีเช่นนี้ของจีนทำให้รัฐบาลไทยในขณะนั้นรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนโดยเฉพาะจากประเทศมหาอำนาจอย่างจีน สร้างความประทับใจให้กับคณะรัฐบาลในช่วงนั้น ต่อมารัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในประเทศไทย และต่อมาได้ขึ้นเป็นรัฐบาลตามกระบวนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 จึงได้รับการยอมรับในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศตะวันตกก็ได้มีท่าทีเชิงบวกต่อรัฐบาลไทยมากขึ้นหลังจากการเลือกตั้ง

ในด้านความสัมพันธ์กับจีน รัฐบาลไทยได้มีการเดินทางหาความสัมพันธ์กับจีนอย่างเป็นทางการ อย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2558 ไทยเป็นลูกค้ารายแรกในโลกของจีนที่ทำสัญญาซื้อเรือดำน้ำ S26T (ชื่อเรียก: เรือดำน้ำชั้นหยวน) (ไทยพีบีเอส, 2560; มติชนออนไลน์, 2566) เป็นเรือดำน้ำดีเซลไฟฟ้าขนาดกลางของกองทัพเรือสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 3 ลำ มูลค่ากว่า 36,000 ล้านบาท รัฐบาลอนุมัติการซื้อในเดือนเมษายน พ.ศ. 2560 และทำสัญญาในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน⁸ (สุลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2566) ประเด็นเรื่องการซื้อเรือดำน้ำนี้ในบทความนี้จะไม่ได้วิเคราะห์ว่าดีหรือไม่ แต่ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ไทยจีนในยุคนี้มีการพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งในประเด็นว่าด้วยเรื่องความมั่นคงและการทหาร ซึ่งโดยปกติไทยมักจะสั่งซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ขนาดใหญ่เช่นนี้กับค่ายประชาธิปไตยมากกว่า ทำให้การสั่งซื้อเรือดำน้ำจากจีนซึ่งอยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์เป็นเรื่องใหม่ และเป็นเรื่องใหญ่ที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการและประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อจีนต้องการเปลี่ยนแบบเครื่องยนต์ในเรือดำน้ำผิดไปจากสัญญาเดิมซึ่งโดยปกติไม่ควรจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลในขณะนั้นมีได้ยกเลิกหรือเพิกถอนสัญญาดังกล่าว การตัดสินใจถูกส่งให้กับรัฐบาลของนายเศรษฐา ทวีสิน ในเวลาต่อมา

ไทยและจีนมีการหารือเพื่อการลงทุนร่วมกันในการก่อสร้างสาทรูปโภคขั้นพื้นฐานเชื่อมโยงไทย-จีน ทั้งในประเด็นการเปิดใช้เส้นทาง R8 R9 และ R12 เพิ่มเติม เพื่อที่จะเข้าร่วมกับโครงการ BRI สายจีน-อินโดจีน ซึ่งในโครงการ BRI หลักๆ จะเน้นการลงทุนไปที่การสร้างถนน รถไฟความเร็วสูงและท่าเรือที่เมียนมา กัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย (สุมาลี สุขदानนท์, 2562ข) ซึ่งในส่วนของประเทศไทย จะเป็นโครงการความร่วมมือเสริม

⁸ แม้ว่าเรื่องการซื้อเรือดำน้ำนี้ต่อมาจะเป็นเรื่องที่เป็นที่วิจารณ์อย่างกว้างขวางและหาข้อสรุปได้ไม่ชัดเจน เป็นประเด็นที่เป็นจุดต่างพริ้วของรัฐบาลขณะนั้น จนมาถึงตอนนี้ไทยยังไม่ได้เรือดำน้ำด้วยเหตุผลหลายประการ ทั้งจีนที่ไม่อาจจัดหาเรือตามที่ตกลงกันได้ แต่ในรัฐบาลปัจจุบันยังมีความพยายามสานต่อโครงการนี้อยู่

จากเส้นทางหลักในโครงการ BRI ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จีนขอให้ไทยเข้าร่วมสร้างเส้นทางรถไฟเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางบกระหว่าง จีน-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)-ไทย และในที่สุดจะเชื่อมกับเส้นทางน้ำที่จีนได้วางแผนไว้เพื่อเอื้อต่อการขนส่งสินค้า ขยายการลงทุน และเป็นการขยายอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคงของจีนและประเทศที่ร่วมมือกับจีนด้วย นอกจากนี้ จีนยังสนับสนุนการก่อสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกของไทย (Eastern Economic Corridor: EEC) (Phanisharn, 2023)

แม้ว่าการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานสำหรับประเทศจีนและไทยมีมาก่อนหน้านานแล้ว เส้นทางบกที่สามารถเดินทางไปจีนคือถนน R3A ที่เชื่อมระหว่างด่านเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย กับด่านห้วยทราย แขวงบ่อแก้วของ สปป.ลาว เชื่อมต่อไปยังมณฑลยูนนานประเทศจีน (The List Group, 2567) เส้นทางนี้ใช้ได้ แต่อาจพบปัญหาเรื่องถนนที่ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรและค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าที่อาจจะส่งผลถึงมูลค่าสินค้า จีนจึงได้คำนึงถึงการเพิ่มทางเลือกในการขนส่งสินค้าและมวลชน ทำให้ในช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จีนให้ความสำคัญกับโครงการรถไฟความเร็วสูงจีน-สปป.ลาว-ไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นโครงการสำคัญของรัฐบาลจีนที่อยู่ภายใต้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบนระเบียงเศรษฐกิจจีน-อินโดจีน แต่การดำเนินการโดยรัฐบาลไทยสมัยรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา ยังคงไม่มีความคืบหน้าในเชิงรูปธรรมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม จีนยังคงเดินหน้าโครงการนี้แม้มีความล่าช้าจากฝ่ายไทย (ไทยพีบีเอส, 2567) จะเห็นว่าทางรถไฟสายเวียงจันทน์-หลวงพระบาง-จีน ได้เริ่มดำเนินการไปแล้วโดยที่ทางไทยยังไม่ได้สร้างทางรถไฟเพื่อเชื่อมต่อกับเส้นทางเหล่านี้⁹

ในระหว่างเก้าปีของรัฐบาลนี้ มีแผนการในการสร้างรถไฟความเร็วสูงเชื่อมโยงระหว่าง จีน-สปป.ลาว-ไทย โดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีน คือเส้นทางจากกรุงเทพฯ ที่สถานีกลางบางซื่อไปที่ประเทศลาว และเข้าสู่ประเทศจีน ระยะทางทั้งสิ้น 606 กิโลเมตร ในการดำเนินการและค่าใช้จ่ายนั้นจะร่วมมือกันทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายไทยจ่ายค่าก่อสร้างทั้งหมดเป็นเงินมูลค่า 405,700 ล้านบาท ฝ่ายจีนออกแบบและดูแลวางระบบรถไฟความเร็วสูง (The List Group, 2567) รัฐบาลจีนได้พยายามติดตามความคืบหน้าในเรื่องการสร้างทางรถไฟดังกล่าวโดยตลอด แม้ว่าโครงการดังกล่าวยังคงไม่คืบหน้ามากนัก และเรื่องนี้ดูเหมือนจะเป็นไทยที่ล่าช้า แต่จีนก็ได้แสดงความไม่พอใจอย่างรุนแรงต่อไทยแต่อย่างใด

⁹ รัฐบาลของนายเศรษฐา ทวีสิน พยายามสร้างทางรถไฟนี้ต่อไปแต่ยังไม่สำเร็จ

ในช่วงปลายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไทยได้มีความพยายามในการกระชับความสัมพันธ์กับจีน โดยมีการหารือระหว่างพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานายกรัฐมนตรีกับประธานาธิบดีสี จิ้นผิงของจีน ในช่วงการเยือนไทยเพื่อเข้าร่วมการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 โดยเฉพาะการสร้างประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันของไทยและจีน โดยจะส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจการค้าการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าเพื่อลดปริมาณการใช้คาร์บอน การร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การส่งเสริมด้านการศึกษา และแลกเปลี่ยนเยาวชนรวมถึงเรื่องการท่องเที่ยว เป็นต้น (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565ก)

ความเป็นรูปธรรมของการดำเนินการด้านความร่วมมือต่างๆ ที่กล่าวมาให้เห็นโดยฝ่ายไทยได้มอบหมายให้นายดอน ปรมัตถ์วินัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเยือนจีนเพื่อหารือความคืบหน้าในโครงการต่างๆ¹⁰ ทั้งความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนและในกรอบพหุภาคี เช่น โครงการแม่โขง-ล้านช้าง การทำความเข้าใจเพื่อสานต่อข้อริเริ่มด้านความมั่นคงระดับโลก (Global Security Initiative: GSI) และข้อริเริ่มด้านการพัฒนาระดับโลก (Global Development Initiative: GDI) ของจีน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2566) จีนเห็นว่าไทยเป็นประเทศที่มีภูมิรัฐศาสตร์อันถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของอาเซียนตอนบนที่มีความสามารถในการเชื่อมต่อกับเส้นทาง BRI ได้ทั้งทางบกและทางทะเลถือเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์สำคัญบนระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor: CICPEC) (บีซีซีไทย, 2560) ซึ่งเป็นหนึ่งในหกระเบียงเศรษฐกิจสำคัญภายใต้โครงการ BRI

จากการดำเนินการผ่านนโยบายที่มีร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทย-จีนตลอดช่วงเวลาเก้าปี เช่น นโยบาย BRI ในการเพิ่มบทบาทของจีนในเวทีโลก และเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของจีน ซึ่งจะดำเนินการร่วมกับรัฐบาลไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 (กรมการค้าต่างประเทศ, 2567) นอกจากนี้ ยังมีโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก¹¹ ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักลงทุนจีนอย่างมากหลังจากการเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 ที่รัฐบาลไทยต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมุ่งเน้น

¹⁰ นายดอน ปรมัตถ์วินัย ได้เดินทางเยือนกรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 13-14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 เพื่อหารือข้อราชการกับนายหวัง อี้ สมาชิกกรรมการเมืองและผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการกลางด้านกิจการต่างประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ณ เรือนรับรองรัฐบาลเต๋ยวูหยู และพบกับนายฉินกั๋ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน ณ ที่ทำการกระทรวงการต่างประเทศจีน ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

¹¹ EEC ครอบคลุม 3 จังหวัดในภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเดิมมาสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า (Value-Based Economy) เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำทางสังคม และกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) ในทางปฏิบัติมีบริษัทจีนอยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมาลงทุนในไทย โดยเฉพาะพื้นที่ EEC และคาดกันว่าการลงทุนจากจีนมีส่วนสำคัญในการผลักดันโครงการ EEC ให้มีความคืบหน้าและประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2564) สำหรับสถานการณ์การลงทุนของจีนในไทย มีบริษัทจีนจำนวน 123 บริษัทที่ได้เข้ามาลงทุนในไทย (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), 2563) และพื้นที่ EEC เช่น บริษัทหัวเว่ย และบริษัทพีซีแอล นักลงทุนจากจีนและฮ่องกงลงทุนในพื้นที่ EEC เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2561 มีการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มเป็น 2 เท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 ด้วยมูลค่า 42,562 ล้านบาท ส่วนใหญ่ลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปโลหะ เครื่องจักรและชิ้นส่วนยานยนต์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2567ก)

5. การพัฒนาและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน พ.ศ. 2557-2566

เนื่องจากไทยและจีน มีความเป็นเอเชียเหมือนกันรวมไปถึงการที่ชาวไทยจำนวนมากมีเชื้อสายจีน วัฒนธรรมจีนหลายอย่างเป็นที่คุ้นเคยสำหรับชาวไทย เช่น อาหาร ประเพณี ฯลฯ การที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายหรือสืบทอดกันมานานทำให้คนจีนและคนไทยสร้างความสัมพันธ์กันได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการค้า อีกทั้งในทศวรรษหลังที่จีนมีการเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านสื่อต่างๆ (ฐณยศ โล่ห์พัฒนานนท์, 2565) เช่น ภาพยนตร์ เพลง เกมการแข่งขัน ฯลฯ การเข้ามาของวัฒนธรรมจีนผ่านภาพยนตร์จีนเพลงจีนและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับจีนหรือมีรากฐานมาจากจีนได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชน จึงทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยจีนได้ยกระดับขึ้นมา (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2563)

ในบทความนี้ผู้เขียนเห็นว่า แนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดการพัฒนาและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนช่วง พ.ศ. 2557-2566 เกิดจากความสอดคล้องกันของผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ทั้งของไทยและจีน ผลประโยชน์แห่งชาติ หมายรวมกว้างๆ ว่าเป็นสิ่งที่รัฐต้องการ และเมื่อได้มาจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐนั้นๆ นักวิชาการและนักการทูตใช้คำว่าผลประโยชน์แห่งชาติมานานตั้งแต่มีการสร้างรัฐ (Nuechterlein, 2009) การกระทำใดๆ โดยรัฐบาลพื้นฐานของการทำเพื่อผลประโยชน์แห่งชาตินั้นถือว่าชอบธรรม ผลประโยชน์แห่งชาติ หมายรวมไปถึงตั้งแต่เรื่องความมั่นคง เศรษฐกิจ และเกียรติภูมิ (Hoffmann, 1960; Morgenthau

& Thompson, 2005; Smith, Hadfield, Dunne, & Kitchen, 2024) ในบทความนี้เชื่อมโยงความต้องการของรัฐบาลจีนในการดำเนินโครงการ BRI ให้สำเร็จกับการสร้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ (Deng, 1998) รวมทั้งไทย ส่วนรัฐบาลไทยในขณะนั้น เมื่อไม่ได้รับการยอมรับจากหลายประเทศช่วงขึ้นดำรงตำแหน่งย่อมเสียเกียรติ และเมื่อประเทศใหญ่อย่างจีนยอมรับและให้การต้อนรับไทยทำให้ไทยได้ผลประโยชน์แห่งชาติด้านเกียรติภูมิ

บทความนี้ไม่ได้วิเคราะห์เรื่องการทับซ้อนในบริบทของผลประโยชน์แห่งชาติ และผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลที่พยายามอ้างว่าเป็นผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนั้น ผู้เขียนคิดว่าสัมพันธภาพไทย-จีนระหว่าง พ.ศ. 2557-2566 ประการแรก เกิดขึ้นจากความสอดคล้องเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐบาลจีนและรัฐบาลไทยในช่วงเวลาดังกล่าว การค้าระหว่างไทยและจีนพัฒนามากขึ้นและส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจร่วมกัน

ไทยและจีนเพิ่มความสัมพันธ์มาจากการที่จีนได้ให้การต้อนรับรัฐบาลที่ได้จากการรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับรัฐบาลไทย มีการพัฒนาความสัมพันธ์แบบรอบทิศ ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ ดังที่ได้กล่าวมาในทั้งสามหัวข้อหลักของบทความนี้ นอกจากนี้ จีนยังให้ความช่วยเหลือทางการศึกษา การแลกเปลี่ยน และวัฒนธรรม เช่น การที่จีนให้ทุนแก่นักเรียนไทยในการไปศึกษาต่อในประเทศจีนในหลากหลายสาขาวิชา รวมไปถึงการให้ทุนการศึกษาด้านภาษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งในแต่ละปีจำนวนแตกต่างกันไป (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) ความร่วมมือของภาครัฐระหว่างไทยจีนเริ่มจากความประทับใจในการยอมรับของจีนก้าวไปสู่การสานสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในบทความนี้

ประการที่สองคือ เรื่องการตุลาอำนาจในทางการเมืองระหว่างประเทศหรืออีกนัยหนึ่งคือประเด็นเรื่องการสรรหามิตรประเทศที่เป็นมหาอำนาจอื่นนอกจากสหรัฐอเมริกา เนื่องจากแนวคิดเรื่องการถูกรบจากประเทศมหาอำนาจดั้งเดิมและมิตรอย่างสหรัฐอเมริกาเรื่องนี้ยังสามารถขยายความได้อีกมาก แต่ในที่นี้จะพูดคร่าวๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกาที่อาจจะมองได้ว่าค่อนข้างรุนแรง เช่น ในการต่อต้านการก่อการร้ายตั้งแต่เหตุการณ์ 911 ที่ผ่านมามีให้นานาประเทศได้เห็นถึงพฤติกรรมซึ่งเต็มไปด้วยการใช้อำนาจและกำลังทหารของสหรัฐอเมริกา การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาในช่วง 10 ปีตั้งแต่รัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช มาจนถึงประธานาธิบดีบารัค โอบามา รวมไปถึงปฏิบัติการสังหารนายอุซามะห์ บิน ลาดิน ซึ่งเป็นไปอย่างคลุมเครือและไม่ชัดเจนในสายตาของหลายฝ่าย แสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาเมื่อมองกลุ่มหรือประเทศใดเป็นศัตรูแล้ว กลุ่มหรือประเทศนั้นก็ยากที่จะคงอยู่ในโลกปัจจุบันได้ เนื่องจากอำนาจของสหรัฐอเมริกานั้นถ้าพูดถึงทางทหารแล้วก็สามารถกล่าวได้ว่าเป็นอันดับหนึ่งในโลก แม้ว่า

จะไม่นำตัวเลขมาวัดกันจนชัดเจน ทว่าสิ่งนี้ทำให้นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเริ่มกังวลใจในเรื่องความก้าวร้าวในการตอบโต้กลับของสหรัฐอเมริกา การที่ไทย-จีนเพิ่มความสัมพันธ์ในช่วงเวลาที่ศึกษาอาจจะทำให้มุมมองทางด้านพันธมิตรด้านการทหารและความมั่นคงของไทยมีความกว้างขึ้น ประเด็นที่สำคัญอาจจะเป็นการที่ไทยส่งเรือดำน้ำจากจีนดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อที่สามของบทความนี้

ดังนั้น การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างจีนก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะดุลอำนาจระหว่างมหาอำนาจในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย แต่ด้วยความบังเอิญหรือด้วยตั้งใจก็ตาม การดุลอำนาจระหว่างสองประเทศนี้ก็กลายเป็นปัญหาที่ประเทศไทยจำเป็นต้องนำมาขบคิดเช่นกัน ประเด็นเรื่องที่ว่าสหรัฐอเมริกาก้าวร้าวนั้นก็ยิ่งอาจจะไม่ใช่เหตุผลเดียวที่ประเทศไทยหันไปกระชับความสัมพันธ์กับจีน หลายประเด็นที่ขยายเข้ามารวมทั้งความกดดันในเรื่องการสร้างชาติพันธมิตร อย่างกลุ่มพันธมิตรความมั่นคงอินโดแปซิฟิก (AUKUS: The Indo-Pacific Quasi-alliance) ของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย (Tossini, 2024) ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องคิดเรื่องการเป็นมิตรในเชิงความมั่นคงกับสองมหาอำนาจอย่างจีนหรือสหรัฐอเมริกาอย่างรอบคอบในอนาคต

ในขณะเดียวกัน การก่อตั้งกลุ่ม BRICS ในปี พ.ศ. 2549 (ปีปีซีไทย, 2567) ซึ่งเป็นการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการของ 4 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ภายใต้ชื่อกลุ่ม BRIC ต่อมาแอฟริกาใต้เข้าร่วมในปี พ.ศ. 2553 (ปีปีซีไทย, 2567) และเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่ม BRICS พอตันปี พ.ศ. 2567 อียิปต์ เอธิโอเปีย สหราชอาณาจักรเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย และอิหร่านได้เข้าร่วมกลุ่มเพิ่มเติม ทำให้ปัจจุบันกลุ่ม BRICS มีสมาชิกรวม 10 ประเทศ และยังมีประเทศต่างๆ ต้องการเข้าร่วมกลุ่มมากกว่า 40 ประเทศ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2566) กลุ่มนี้ถึงแม้จะชี้เจตนาไปคานะทิศกับกลุ่มอินโดแปซิฟิกที่เน้นเรื่องความมั่นคง กลุ่ม BRICS เน้นเรื่องเศรษฐกิจ แต่สองสิ่งนี้สำหรับประเทศมหาอำนาจแล้วไม่ใช่สิ่งที่แยกกันได้เลย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้สมัครเป็นสมาชิกของ BRICS เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้มีมติเห็นชอบร่างหนังสือแสดงความประสงค์ของไทยในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ “กลุ่มประเทศบริกส์ (BRICS)” (รัฐบาลไทย, 2567) โดยอนุมัติให้ “นายกรัฐมนตรี” หรือ “ผู้แทน” ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงนามในหนังสือและมอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานประสานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ของไทย (กระทรวงพาณิชย์, 2567) การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศ บริกส์ (BRICS) ชี้ให้เห็นการพยายามหามิตรของไทยในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนอกเหนือไปจากกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป และอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นการพยายามสร้างดุลแห่งอำนาจของไทยในโลก (Satgar, 2020) ในที่นี้

ผู้เขียนมองว่าสมาชิกของกลุ่ม BRICS ส่วนใหญ่เป็นมิตรกับจีน จึงอาจมองได้ว่าไทยพยายามหามิตรประเทศเพิ่ม กระจายความเป็นมิตรในเชิงการรวมกลุ่มออกไปในภูมิภาคอื่น

จากเหตุผลทั้งสองประการดังกล่าวน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการศึกษาเหตุการณ์ การกระชับมิตรของไทยและจีน และความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่พัฒนาขึ้นมาในเวลา 60 ปีของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา ความพยายามสานต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ มีต่อเนื่อง เช่น มีการสานต่อโครงการสร้างทางรถไฟความเร็วสูง โดยมีการออกแผนการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอื่นๆ ในพื้นที่มีการพัฒนาก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูง เช่น ถนน สถานีรถไฟและศูนย์ซ่อมบำรุงทาง ในรัฐบาลต่อมามีการลงพื้นที่ EEC และมีการกล่าวถึงโครงการพัฒนาศูนย์บินอู่ตะเภา รวมไปถึงการสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน โดยเฉพาะการส่งเสริมการค้าและการลงทุนจากกลุ่มนักลงทุนจีน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2567) เห็นว่าความสัมพันธ์ไทย-จีนมีความต่อเนื่องแม้จะมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็ตาม จากความเข้าใจของผู้เขียน ความรับรู้ของประชาชนไทยที่มีต่อจีนนั้น เปลี่ยนแปลงจากการมองจีนเป็นชาติคอมมิวนิสต์ที่ไม่มีความเจริญทางด้านวัตถุกลายมาเป็น ประเทศที่พัฒนาความเจริญทางด้านวัตถุอย่างก้าวหน้า อีกทั้งจำนวนประชากรที่มากของจีน ทำให้การบริโภคของชาวจีนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของการค้าการลงทุน ในประเทศไทย ดังนั้น การเจริญสัมพันธ์มิตรระหว่างไทย-จีน น่าจะเป็นประโยชน์ต่อไทย ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง วัฒนธรรม และการศึกษา ขณะเดียวกันไทยควรพยายามเป็นมิตรกับทุกประเทศและไม่ทำให้เกิดความคลางแคลงใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมั่นคง

หากผู้เขียนสรุปเรื่องเหตุผลในสัมพันธภาพไทย-จีนระหว่าง พ.ศ. 2557-2566 โดยเชื่อมโยงกับประเด็นแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ อาจกล่าวได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างไทยและจีนในช่วงเวลาดังกล่าวน่าจะเกิดจากการที่การเพิ่มความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ในเวลานั้นได้ก่อให้เกิดการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติ ทั้งของไทยและของจีน กล่าวคือ ฝ่ายจีนต้องการขยายโครงการ BRI โดยที่เดิมมีการตั้งเป้าหมายเพื่อให้โครงการนี้ครอบคลุมทั่วทุกทวีปอยู่แล้ว เมื่อมีโอกาสในการขยายความร่วมมือกับไทยเพื่อพัฒนาโครงการ BRI จีนจึงเพิ่มความสัมพันธ์กับไทยทันที เนื่องจากโครงการ BRI นั้นเป็นโครงการที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนที่สองของบทความนี้ ส่วนฝ่ายไทย ในช่วงแรกที่รัฐบาลขึ้นมามีตำแหน่งและไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่คาดไว้ เมื่อจีนให้การต้อนรับก็ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติด้านการส่งเสริมเกียรติภูมิ อีกทั้งต่อมาเมื่อพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีนก็ทำให้เกิดการส่งเสริมการค้าการลงทุนในไทยเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะไม่ได้เปรียบทางการค้ากับจีนแต่การหมุนเวียนสินค้า และการลงทุนตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของไทยทางเศรษฐกิจโดยตรง

นอกจากนี้ จากมุมมองของผู้เขียน แม้ว่าเกาหลีในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จะไม่มีความโดดเด่นในนโยบายต่างประเทศ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ หรือการดำเนินกิจกรรมทางด้านการต่างประเทศก็ล้วนแต่เป็นไปในทิศทางของงานประจำ มีเหตุการณ์ใดมาก็ตอบโต้ไป รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการต่างประเทศ ก็น้อยมาก การประชาสัมพันธ์ในเรื่องกิจกรรมระหว่างประเทศก็น้อยมากเช่นกัน แต่เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศจีน ในยุคนี้ถือว่าไทย-จีนได้พัฒนาความสัมพันธ์ ในแบบที่ไม่เคยมีในประวัติศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศจีนนั้น เป็นผลงานของรัฐบาลนี้ได้ ถึงแม้ว่าการสานสัมพันธ์ไทย-จีนนั้นจะได้รับการต่อต้านและ กล่าวถึงในเชิงลบบ้าง แต่การเป็นมิตรกับมหาอำนาจไม่ได้ขัดต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทย แต่อย่างใด เรื่องนี้ไม่อาจกล่าวเป็นอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- Indo-Pacific Defense Forum. (2562). จีนส่งออก “ยุทธศาสตร์จิตูติ” สู่แปซิฟิกใต้. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2567, จาก <https://ipdefenseforum.com/th/2019/04/>
- Indo-Pacific Defense Forum. (2564). จีนขยายฐานที่มั่นในบังกลาเทศ ก่อให้เกิดข้อสงสัยใหม่ๆ. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2567, จาก <https://ipdefenseforum.com/th/2021/09/>
- The Intelligence. (2564). *Constructive Engagement* ของอาเซียน ยังใช้ได้กับเมียนมา ในปัจจุบันหรือไม่. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2567, จาก <https://intsharing.co/2021/04/18/constructive-engagement->
- The List Group. (2567). รถไฟความเร็วสูง ไทย-ลาว-จีน. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2567, จาก <https://thelist.group/realist/blog/รถไฟความเร็วสูง-ไทย-จีน/>
- THE STANDARD. (2565). งานด้านการต่างประเทศของไทยตกต่ำมาตั้งแต่หลังรัฐประหาร ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข. [วิดีโอ] YouTube. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=tAaJzdec7QQ>
- ไทยพีบีเอส. (2560). เปิดข้อดีเรือดำน้ำจีน "พรางตัว-อาวุธครบ-ปลอดภัย". สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/262074>
- ไทยพีบีเอส. (2566, มิถุนายน 19). “ดอน ปรมัตถ์วินัย” แจงเหตุถูกประเทศอาเซียน. [วิดีโอ] YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Zq8X0eoVG7A>

- ไทยพีบีเอส. (2567). 14 ปี 3 รัฐบาล รู้จักโครงการรถไฟความเร็วสูงไทย-จีน. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/343569>
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2567). สี จิ้นผิง ผู้นำจีนสมัยที่ 2 และการเตรียมขยายวาระดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเพื่อสืบทอดอำนาจสมัยที่ 3. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2567, จาก [https://www.dft.go.th/Portals/3/4.%20สี%20จิ้นผิง%20ผู้นำจีนสมัยที่%202%20\(15%20มีค%2061\).pdf](https://www.dft.go.th/Portals/3/4.%20สี%20จิ้นผิง%20ผู้นำจีนสมัยที่%202%20(15%20มีค%2061).pdf)
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2558). รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศประจำปี พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/131204/131204.pdf
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2566). อาร์เจนตินาเตรียมเข้าร่วมกลุ่ม BRICS ในปี 2567. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.ditp.go.th/post/146345>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2567ก). หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) กับการขนส่งสินค้าจากไทยมาจีน. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.ditp.go.th/post/173487>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2567ข). ภาพรวมโครงการ Belt and Road Initiative (BRI). สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.ditp.go.th/en/post/173487>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565ก). นายกรัฐมนตรีและประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเห็นพ้องเรื่องการดำเนินการเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันไทย – จีนเพื่อนำไปสู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนยิ่งขึ้น. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/thailandchinabilat19112565>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565ข). เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา: สาธารณรัฐจิบูตี (Djibouti). สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc1f15e39c306000a101?cate=5d5bcb4e15e39c3060006870>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2566). การเยือนจีนของรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/dpmfmvisitedchina0223?page=5d5bd3c915e39c306002a907&menu=5d5bd3c915e39c306002a909>
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). ข้อมูลทุนการศึกษาในประเทศไทยจีน. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2567, จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/student/3079-2021-01-22-17-14-05.html>

- กระทรวงพาณิชย์. (2567). *เข้า BRICS โอกาสใหม่ของไทย*. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.moc.go.th/th/page/item/index/id/1>
- จุฑามณี สามัคคีนิษฐ์. (2566). นโยบายต่างประเทศไทยต่อเมียนมาหลังการรัฐประหารในเมียนมาปี 2021. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 13(3), 219-238. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2567, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jopag/article/view/271325/181042>
- ธัญยศ โล่ห์พัฒนานนท์. (2565). *เจาะลึก! ซีรีส์จีน วัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย-จีน ด้วยแว่นทฤษฎี Cultural Soft Power*. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1000497>
- บีบีซีไทย. (2560). *ไทยอยู่ตรงไหนในยุทธศาสตร์ "เส้นทางสายไหมมังกรจีน"*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/39923602>
- บีบีซีไทย. (2562). *อาเซียน: ประยุทธ์ร่วมประชุมสุดยอดผู้นำ สร้างความเชื่อมั่น หลังไทยผ่านเลือกตั้ง "ด้วยความเรียบร้อย"*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-48729891>
- บีบีซีไทย. (2567). *กลุ่มประเทศบริกส์ (BRICS) สำคัญอย่างไร ทำไมไทยถึงสมัครเข้าร่วม*. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c3gy6n34y5do>
- ปรีดี บุญซื่อ. (2566). *ครบรอบ 10 ปี "การริเริ่มแถบและเส้นทาง" BRI 5 เสาหลักที่เป็นกรอบความสัมพันธ์จีนกับโลก*. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2567, จาก <https://thaipublica.org/2023/10/pridi376-bri/>
- พลิชฐ์ คงคุณากรกุล. (2564). *ผู้นำ-ผู้แทนชาติในอาเซียนบรรลุ 'ฉันทมติ 5 ข้อ' เพื่อยุติความรุนแรงในเมียนมาและปูทางสู่การเจรจา*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2567, จาก <https://thestandard.co/asean-reach-five-consensus-end-violence-in-myanmar/>
- มติชนออนไลน์. (2566). *มหากาพย์ 'เรือดำน้ำ' คว่า U206A เยอรมนี รื้อ S26T ชื่อ 'พริเกต'*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2567, จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_4247429
- รัฐบาลไทย. (2557). *ข่าวนายกรัฐมนตรี: รัฐบาลคสช.ก็ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อพบปะรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของจีน*. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/index/1233>
- รัฐบาลไทย. (2562). *คณะรัฐมนตรี: พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา*. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/cabinet_term/34

- รัฐบาลไทย. (2567). *ที่ประชุม ครม. มีมติให้ความเห็นชอบร่างหนังสือแสดงความประสงค์ของไทยในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม BRICS*. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/83601>
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2563). *ความสัมพันธ์ไทย-จีน*. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2567, จาก <https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/thai-relations-china/>
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). (2563). *โอกาสการค้าและการลงทุนไทย จากนโยบาย Belt and Road Initiative ของจีน*. มุมมองความมั่นคง, 3(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2563), 31-42. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00303.pdf>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2557*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2557/E/180/1.PDF>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2562*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). *นโยบาย Thailand 4.0 คืออะไร*. *วารสารไทยคู่ฟ้า*, 33, 4-6. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2567, จาก <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000368.PDF>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2564). *ความเป็นมาของ อีอีซี*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.eeco.or.th/th/government-initiative/why-eec>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2567). *EEC ขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.eeco.or.th/th>
- สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. (2565). *กิจการต่างประเทศของไทยกับเวลาที่หายไปหลังรัฐประหาร 2014*. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.the101.world/thailands-post-coup-foreign-policy/>
- สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. (2566). *ไทยซื้อเรือดำน้ำจีน เจรจากันอย่างไร ถึงตกเป็นเบี้ยล่างขนาดนั้น*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/103880>

- สุมาลี สุขदानนท์. (2562ก). *เส้นทางสายไหมใหม่ เส้นทางการค้าแห่งอนาคต*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567, จาก <http://www.cuti.chula.ac.th/triresearch/saimai/2/saimai.html>
- สุมาลี สุขदानนท์. (2562ข). *ประเทศไทยกับการยุทธศาสตร์การพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่ (Thailand and the New Silk Road)*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2567, จาก <http://www.cuti.chula.ac.th/triresearch/saimainew/saimainew.html>
- อักษรศรี พานิชสานส์. (2557). *ความสัมพันธ์ไทย-จีนในยุค คสช. เป็นอย่างไร*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/106498>

ภาษาอังกฤษ

- Ankersen, C. (2023). "Thailand's Foreign Policy Does Not Exist": Windy Times Call for Better Roots, Not Just More Bending. *Journal of Indo-Pacific Affairs*. Retrieved May 25, 2024, from <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3606796/thailands-foreign-policy-does-not-exist-windy-times-call-for-better-roots-not-j/>
- Barmé, G. R. (2013). *Chinese Dreams (Zhongguo Meng 中国梦)*. Retrieved July 15, from <https://www.thechinastory.org/yearbooks/yearbook-2013/forum-dreams-and-power/chinese-dreams-zhongguo-meng-%e4%b8%ad%e5%9b%bd%e6%a2%a6/>
- Belt and Road Portal. (2024). *Belt and Road Initiative*. Retrieved May 25, 2024, from <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/>
- Busbarat, P. (2024). "Bamboo Stuck in the Chinese Wind": The Continuing Significance of the China Factor in Thailand's Foreign Policy Orientation. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, 46(1), 125-146. Retrieved May 25, 2024, from <https://muse.jhu.edu/article/925578>
- Deng, Y. (1998). The Chinese Conception of National Interests in International Relations. *The China Quarterly*, 154, 308-329. <https://doi.org/10.1017/S0305741000002058>

- Hoffmann, S. (Ed.). (1960). *Contemporary Theory in International Relations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Ji, X., & Rana, P. B. (2024). Asian Development Bank and the Belt and Road Initiative: Challenges and Opportunities. In Quibria, M. G., & Akanda, A. (Eds.). *The Elgar Companion to the Asian Development Bank* (pp. 1-10). Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited.
- Legacy IAS Academy. (2020). *China Suggests Shift in BRI Approach*. Retrieved May 29, 2024, from <https://www.legacyias.com/china-suggests-shift-in-bri-approach/>
- Morgenthau, H. J., & Thompson, K. W. (2005). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (7th ed.). Boston, MA: McGraw-Hill Education.
- Nuechterlein, D. E. (2009). National Interests and Foreign Policy: A Conceptual Framework for Analysis and Decision-Making. *Review of International Studies*, 2(3), 246-266. <https://doi.org/10.1017/S0260210500116729>
- Phanishsarn, A. (2023). *Thai Collaboration with Initiative Yields Fruit*. Retrieved June 25, 2024, from <https://global.chinadaily.com.cn/a/202310/16/WS652c773fa31090682a5e8a59.html>
- Satgar, V. (2020). Old and New Imperialism: The End of US Domination? In Satgar, V. (Ed.). *BRICS and the New American Imperialism: Global Rivalry and Resistance* (pp. 1-28). Johannesburg, South Africa: Wits University Press.
- Smith, S., Hadfield, A., Dunne, T., & Kitchen, N. (2024). *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases* (4th ed.). Oxford, UK: Oxford University Press.
- The United Nations. (2014). *Statement Attributable to the Spokesman for the Secretary-General on Thailand*. Retrieved July 25, 2024, from <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2014-05-20/statement-attributable-the-spokesman-for-the-secretary-general-thailand>
- Tossini, J. V. (2024). *A Look at AUKUS – The Indo-Pacific Quasi-Alliance*. Retrieved May 17, 2024, from <https://ukdefencejournal.org.uk/a-look-at-aukus-the-indo-pacific-quasi-alliance/>
- U.S. Department of State. (2014). *Coup in Thailand*. Retrieved June 19, 2024, from <https://2009-2017.state.gov/secretary/remarks/2014/05/226446.htm>